

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 416)

Türkiye Cumhuriyeti İle Kuveyt Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/647)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

31.10.1989

Genel Müdürlüğü

Sayı : K.K. Gn. Md. 07/101-2330/04975

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 23.10.1989 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GEREKÇE

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşmalarının ana amacı ilgili ülkeler arası sermaye ve teknoloji akımının teşvik ve bu ülkelerin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Bilindiği üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanan V inci 5 Yıllık Kalkınma Planının ve onu izleyen yıllık icra programlarının en önemli ilkeleri arasında, ülke ekonomisinin dışa açılması, yani ülke müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi, dolayısıyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesidir.

Bu çerçeve içinde, ülkemizde yatırım yapan yerli ve yabancı sermayenin çalışma esaslarını geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticarî ilişkilere yoğun olduğu ülkeler ile 1961 yılında başlatılan yatırımların teşviki ve korunmasına yönelik anlaşmalar yapılması hızlandırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşmasının esasları şöyle özetlenebilir :

1. — Türkiye ve Kuveyt'te uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,

2. Türkiye ve Kuveyt'te yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu hakları tespit etmek,

3. Her iki ülkede, özel teşebbüs-devlet arasında çıkacak ihtilafların nasıl çözümleneceğini tespit etmek,

Bu anlaşma Türk özel teşebbüsüne Kuveyt'te, Kuveyt özel teşebbüsüne Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken ilgili ülkeye maddî ve manevî yönden herhangi yeni bir yük getirmemektedir.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddede anlaşma içinde sık sık sözü edilen yatırım, yatırımcı ve yatırım anlaşmazlığı gibi yatırımla ilgili faaliyetlerin tanımları yapılmaktadır. Özellikle "yatırım" tanımını 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. — Taraflar kendi kanunları çerçevesinde, diğer tarafın yatırımlarına izin verecek ve bu yatırımlara adilane ve eşit muamele edecektir. Burada önemli olan yatırımların öncelikle izne tabi olmaları, ikincisi ülkesinde yatırım yapılacak olan tarafın kanunları çerçevesinde izin verilmesidir.

Madde 3. — Taraflar karşılıklı yapılacak olan yatırımları, en ziyade müsaadeye mazhar bir devletin vatandaş ve şirketlerine yapılan seviyede himayeye tabi tutacaklardır. Ancak, burada sözü geçen muamele özel anlaşmalar çerçevesinde ekonomik gruplara verilmiş olan imtiyazlardan yararlanmak anlamında yorumlanmayacaktır. Taraflar yatırımların idaresi, işletilmesi ve kullanımı sırasında da yatırımcılara eşit muamele yapacaklardır.

Madde 4. — Taraflar ülkelerinde çıkacak olaylar nedeni ile diğer devlet yatırımcılarının zarara uğraması halinde o yatırımcılara nasıl muamele edeceklerini hükme bağlamaktadırlar.

Madde 5. — Bu madde Anasayamızda da öngörülmüş olan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve kamu yararı amacı güdülmедикçe böyle bir işlemin yapılmayacağını öngörmektedir. Kamu yararı amacı güdülse dahi bunun kanuna ve o devletin millî çıkarlarına uygun bir tazminat karşılığı ve eşitlik ilkeleri içinde yapılmasını teminat altına almaktadır. Ayrıca diğer kısıtlayıcı tedbirlerin de yetkili mahkeme kararı olmaksızın alınamayacağı belirtilmiştir.

Madde 6. — Yatırımlarla ilgili transferleri düzenleyen bu maddede transfer konusu işlemler ve transferlerde uygulanacak usuller yer almaktadır. 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, yabancı sermaye çerçeve kararı ve tebliğinde transferi öngörülen kalemlerle burada sayılanlar aynıdır.

Madde 7. — Taraflardan birinin yatırım sigortası sistemi geliştirmesi halinde diğer tarafa bu konuda danışması gereği getirilmektedir.

Madde 8. — Bu maddede birinci maddede tanımlanan yatırımcı şirket ile evsahibi ülke arasında bir anlaşmazlık çıkması halinde de bu anlaşmazlığın nasıl çözümleneceği açıklanmaktadır. Çözüm yolları adım adım belirtilmiştir. Önce görüşmeler yapılacak, başarılı olmazsa bağlayıcı olmayan istişareler yapılacak, Türk yargı organlarına müracaat yolları açık tutulacak, ancak, bir yıl içinde Türk yargı organlarından kesin karar alınamaz ise, o takdirde davadan feragat edilerek Uluslararası Merkeze müracaat edilebilecektir. Bu maddenin amacı, Türk yargı

organlarına müracaatı teşvik etmek ve kesin karar alınmış ise, bu kararın tekrar uluslararası bir mercide tartışılmasını önlemektir. Bu anlaşmada başka bir hukuk belirtilmemesi nedeni ile uyuşmazlıklara yatırımın yapıldığı yer kanunu uygulanacaktır. Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi sadece şirket ve devlet arasında çıkan ve doğrudan doğruya yatırımdan kaynaklanan anlaşmazlıkların çözümlendiği merkezdir.

Madde 9. — Bu madde ile bu anlaşmanın 8 inci maddesinde öngörülen hükmünün uygulama ve yorumundan dolayı iki devlet arasında doğabilecek anlaşmazlıkların çözümü düzenlenmiş, doğrudan doğruya ve anlamlı müzakerelere ağırlık verilmiştir. Ayrıca, merkezde çözüm bekleyen bir anlaşmazlık iki devlet arasında anlaşmazlık konusu yapılamayacaktır.

Madde 10. — Bu maddede anlaşmanın uygulanması için arada diplomatik ve konsolosluk ilişkilerinin var olmasının aranmayacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 11. — Bu maddede anlaşmanın tarafların devlet olarak üstlendiği yükümlülüklerin ifasında engelleyici bir rol oynamayacağı belirtilmektedir.

Madde 12. — Bu madde ile anlaşmada gerekli tadilatlar yapılabileceği ve nasıl yapılabileceği belirtilmiştir.

Madde 13. — Bu maddede tarafların anlaşmazlıklar konusunda ve bilgi talep etmek üzere zaman zaman istişare edebilecekleri hükme bağlanmıştır.

Madde 14. — Bu maddede anlaşmanın nasıl yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

Madde 15. — Bu maddede anlaşmanın ne sürede sona ereceği ve metinlerde çelişki olması halinde İngilizce metnin geçerli olacağı belirtilmiştir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/647

Karar No. : 28

12.4.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı'' Komisyonumuzun 4.4.1990 tarihli ve 13 üncü Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerini katılmalarıyla görüşülmüştür.

İki ülke arasında sermaye ve teknoloji akımının teşviki ve bu ülkelerin hukuk düzeni içinde nasıl korunacağını tespit amacını taşıyan Anlaşma Komisyonumuzca da uygun görülerek, Tasarı aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi buyrulmak üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Adnan Tütükn
Amasya
Kâtip
Ali Rifık Atasever
Tekirdağ
Üye
Mehmet Sağdıç
Ankara
Üye
H. Cahit Aral
Elazığ
Üye
Bülent Akarcalı
İstanbul
Üye
Abdulvahap Dizdaroğlu
Mardin

Başkanvekili
Mustafa Kalemlı
Kütahya
Üye
M. Tahır Köse
Amasya
Üye
Fethi Çelikbaş
Burdur
Üye
Öner Miski
Hatay
Üye
Ali Tanrıyar
İstanbul
Üye
İrfan Demiralp
Samsun

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/647

Karar No. : 124

7.5.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça önhavâlesi uyarınca "Dışişleri Komisyonu"nda görüşüldükten sonra, Komisyonumuza havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 18.4.1990 tarihinde yaptığı 39 uncu birleşimde, Hükümeti temsilen Mehmet Yazar'ın Başkanlığında Dışişleri Bakanlığı ve Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

5 ve 6 ncı Beş Yıllık Kalkınma Planının ve onu izleyen yıllık, icra programlarının en önemli ilkeleri arasında, ülke ekonomisinin dışa açılması yani ülke müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere gitmesi yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi, dolayısıyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi kabul edilmiştir.

Bu cümleden olmak üzere, birçok ülke ile yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmaları imzalanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Devleti arasında imzalanan ve yatırımların karşılıklı teşvik ve korunmasına dair anlaşma 27 Ekim 1988 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Söz konusu anlaşmanın onaylanmasına ilişkin tasarı Komisyonumuzca da uygun bulunarak maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Dışişleri Komisyonu tarafından aynen kabul edilen tasarinın anlaşmanın onaylanmasına ilişkin 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan

Yusuf Bozkurt Özal

Malatya

Bu Rapor Sözcüsü

İsmail Şengün

Denizli

Nihat Türker

Afyon

Başkanvekili

Hazım Kutay

Ankara

Mehmet Deliceoğlu

Adıyaman

Ömer Okan Çağlar

Aydın

Hilmi Ziya Postacı
Aydın
A. Samil Kazokođlu
Bolu
Ayhan Uysal
Çanakkale
Togay Gemalmaz
Erzurum
A. Aykon Doğan
Isparta
Birgen Keleş
İzmir
Mustafa Şahin
Kayseri
Alaettin Kurt
Kocaeli
Zeki Çeliker
Siirt

Fenni İsimyeli
Balıkesir
Sait Ekinci
Burdur
Ünal Akkaya
Çorum
Erol Zeytinogđlu
Eskişehir
Erol Güngör
İzmir
Ülkü Söylemezogđlu
Kahramanmaraş
Şevki Gögüşger
Kırşehir
Birsel Sönmez
Niğde
Tevfik Ertüzün
Zonguldak

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti İle Kuveyt Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 27 Ekim 1988 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

<i>T. Özal</i> Başbakan	
Devlet Bak. ve Başbakan Yrd.	Devlet Bakanı
<i>A. Bozer</i> Devlet Bakanı	<i>K. İnan</i> Devlet Bakanı
<i>G. Taner</i> Devlet Bakanı	<i>C. Çiçek</i> Devlet Bakanı
<i>I. Çelebi</i> Devlet Bakanı	<i>M. Yazar</i> Devlet Bakanı
<i>İ. Özarslan</i> Devlet Bakanı	<i>S. Sert</i> Devlet Bakanı
<i>E. Konukman</i> Adalet Bakanı	<i>İ. Aşkın</i> Millî Savunma Bakanı
<i>M. Oltan Sungurlu</i> İçişleri Bakanı	<i>İ. S. Giray</i> Dışişleri Bakanı
<i>A. Aksu</i> Maliye ve Gümrük Bakanı	<i>A. M. Yılmaz</i> Millî Eğitim Bakanı
<i>E. Pakdemirli</i> Bayındırlık ve İskân Bakan. V.	<i>A. Akyol</i> Sağlık Bakanı
<i>S. Sert</i> Ulaştırma Bakanı	<i>H. Şugın</i> Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı
<i>C. Tüncel</i> Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	<i>L. Kayalar</i> Sanayi ve Ticaret Bakanı
<i>İ. Aykut</i> Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	<i>Ş. Yürür</i> Kültür ve Turizm Bakanı
<i>F. Kurt</i>	<i>N. K. Zeybek</i>

**DIŞIŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**Türkiye Cumhuriyeti İle Kuveyt Arasında
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması
Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bu-
lunduğuna Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü mad-
desi Komisyonumuzca aynen kabul edil-
miştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

**Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Arasında
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması
Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bu-
lunduğuna Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Dışışleri Komisyonu
metninin 1 inci maddesi aynen kabul edil-
miştir.

MADDE 2. — Dışışleri Komisyonu
Metninin 2 nci maddesi aynen kabul edil-
miştir.

MADDE 3. — Dışışleri Komisyonu
metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edil-
miştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUVEYT DEVLETİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASI ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuveyt Devleti (bundan böyle, birlikte “Âkit Devletler” ve her biri “Âkit Devlet” olarak anılacaktır.

Aralarındaki ekonomik işbirliğini geliştirmek ve özellikle bir Âkit Tarafın yatırımcılarının diğer Âkit Taraf ülkesinde Âkit Devletlerin müşterek menfaatleri için değişik kalkınma faaliyetlerine yatırımları için daha elverişli şartlar yaratmak üzere,

Uluslararası anlaşmalar altında, bu tür yatırımcıların teşviki ve karşılıklı korunmasının iş girişimlerini etkileyerek her iki Âkit Devlet ülkesinde zenginliği arttıracakını kabul ederek, aşağıdaki gibi anlaşmaya varmışlardır.

Madde 1

Tanımlar

İşbu Anlaşmada :

1. “Yatırım” bir Âkit Devlet’in yatırımcıları tarafından dolaylı veya dolaysız malik olunan veya kontrol edilen ve mal varlığı, özvarlık, borç, alacak ve hizmet dahil diğer Âkit Devlet’in ülkesindeki her türlü yatırımı ifade eder ve aşağıdakileri ihtiva eder :

a) İpotek, ihtiyati haciz ve rehin intifa haklar dahil olmak üzere benzeri aynı haklar, taşınır ve taşınmaz her türlü mamelek,

b) Bir şirketi veya hisse senetlerini veya bir şirketteki başka menfaatleri ve Devlet tahvillerinden doğan diğer menfaatleri,

c) Bir para alacağını veya ekonomik değeri olan ve yatırımla ilişkili bulunan bir işlemin yapılması talebini,

d) Telif hakları, patentler, markalar, ticarî ünvanlar, endüstri tasarımları, ticarî sırlar ve teknik geliştirme “know-how” ve peştemaliye dahil diğer sınaflık mülkiyet haklarını,

e) Kanun veya sözleşme ile elde edilen her türlü hak ve kanuna uygun olarak sağlanan tüm lisans ve izinleri, tabii kaynakları araştırma, çıkartma ve işleme dahil,

f) Hâsılâtın yeniden yatırımını ifade eder.

2. Mal varlıklarının yatırımı veya yeniden yatırım biçiminde değişiklik, bunların yatırım diye sınıflandırılmasını etkilemez.

3. “Yatırımcı” diğer Âkit Devlet ülkesinde yatırım yapan bir Âkit Devlet gerçek veya tüzelkişisini ifade eder.

4. “Yatırım” Anlaşmazlığı : (a) bir Âkit Devlet ile diğer Âkit Devlet yatırımcısı arasındaki bir yatırım anlaşmasının uygulanması veya yorumlanması; (b) bir Âkit Devlet yabancı yatırımlarla ilgili makamının, sözkonusu yatırımcıya verdiği veya uygun gördüğü herhangi bir yatırım izninin uygulanması veya yorumlanması; veya (c) bir yatırım ile ilgili olarak ve bu Anlaşma ile verilen veya yaratılan herhangi bir hakkın çiğnenmesi ile ortaya çıkan anlaşmazlıkları ifade eder.

5. “Gerçek Kişi” Âkit Devletlerden her birinin kanunlarına göre, o Devlet’in vatandaşlığına sahip olan kişiyi ifade eder.

6. “Tüzelkişi” Âkit Devletlerden herhangi birinin kanunlarına göre kurulmuş ve o kanunlara göre tüzelkişilik kazanmış herhangi bir kişiliği olan enstitü, kalkınma fonu, ajans, teşebbüs, kooperatif, şirket, makam, fon, ortaklık, firma, yatırım, organizasyon, ticarî dernek dahil ve benzeri kuruluşları ifade eder.

7. “Malik” olmak veya “Kontrol Etmek” bağlı şirketleri veya iştirakleri yoluyla dahi dolaylı veya dolaysız mülkiyeti veya kontrolü ifade eder.

8. “Hâsılat” kâr, onaylanmış kredilerin faizi, sermaye kazancı, temettü, royalti, veya aynı ödemeler ve kâr dahil bir yatırımdan elde edilen meblağı ifade eder.

9. “İlgili Faaliyetler”, işin yürütülmesi, sözleşmelerin yapılması, ifası ve infazı, fikir ve sınaî mülkiyet hakları dahil her türlü malın iktisabı, kullanımı, muhafazası ve tasarrufu, fonların ödünç alınması, hisse senetlerinin satın alınması ve ihraç edilmesi ve ithalatta döviz satın alınması için şirketlerin, şubelerin, temsilciliklerin, büroların, fabrikaların veya diğer tesislerin organizasyonu, kontrolü, işletilmesi, bakımı ve tasfiyesini ifade eder.

10. “Ülke” bir Âkit Devletin kanunlarının geçerli olduğu ülke ile o devletin uluslararası hukuka göre tabii kaynakları arama ve işleme için hükümlerlik haklarına sahip olduğu deniz sahasını ifade eder.

Madde 2

Yatırımların Teşviki ve Korunması

1. Âkit Devletler’den herbiri, diğer Âkit Devlet’in yatırımcılarının kendi ülkesinde yatırım yapmasını teşvik edecek ve uygun şartlar oluşturacak ve kendi kanunlarına uygun olarak yatırımları ve ilgili faaliyetleri kabul edecektir.

2. Yatırımlar, yapıldıktan sonra, uluslararası hukuka uygun olacak şekilde ve her zaman korunma ve emniyetten istifade edeceklerdir.

3. Âkit Devletler her biri diğer Âkit Devlet yatırımcılarının yatırımlarını her zaman eşit ve hakkaniyete uygun muameleye tabi tutacaktır. Âkit Devletlerden her biri, diğer Âkit Devlet yatırımcılarının kendi ülkesindeki yatırımlarının idaresi, işletilmesi, bakımı, kullanımı, faydalanılması, iktisabı, tasfiyesi, veya yatırıma ve ilgili faaliyetlerine ilişkin hakların kullanılmasına keyfî, gayri makul veya ayırımçı hareketlere maruz bırakılmamasını veya zarara uğratılmamasını sağlayacaktır.

4. Her iki Âkit Devlet Yatırımcıları ev sahibi ülkede yetkili makamlara uygun mekân ve teşviklerden faydalanmak için müracaat hakkına sahip olacaklar ve ev sahibi ülkede onlara kendi kanun ve tebliğleri ile zaman zaman tespit edilecek nispet ve şartlara göre onay, lisans ve yetki verecektir.

5. Âkit Devletlerin her biri vergi politikaları açısından, diğer Âkit Devlet Yatırımcılarının yatırımlarına hakkaniyetle ve eşit muamele yapmaya özen göstermelidir.

6. **Âkit Devletler** bu maddeye uygun olacak **Âkit Devletler**den birinin veya onun kuruluş veya aracı organlarının malik olduğu ve sözü edilen **Âkit Devlet**in ülkesinde bulunan yatırımlarla rekabet halinde olan diğer **Âkit Devlet** yatırımcılarının özel mülkiyetinde bulunan ve ya kontrol ettiği yatırımlar arasında rekabet eşitliği şartlarının sürdürülmesini kabul eder.

7. Bu Anlaşmanın amacına ulaşması için, **Âkit Devletler** ortak tüzelkişiliklerin; her iki **Âkit Devlet** yatırımcıları arasında ortak yatırım, holding şirketler, anonim şirketler veya benzeri ticarî kuruluşlar gibi ev sahibi ülkenin kanun ve kararlarına göre değişik ekonomik sektörlerde yatırım projeleri yapmak, geliştirmek ve uygulamak üzere kurulmalarını teşvik edecek ve kolaylaştıracaktır.

8. **Âkit Devletlerin** yatırımcılarının ev sahibi ülke kanunlarının müsaade ettiği ölçüde tabiiyetlerine bakılmaksızın üst düzey idarî personel çalıştırmalarına izin verilecektir.

9. **Âkit Devletlerden** her biri, üretilen malların ihracını isteyen veya mecbur kılan, veya mal veya hizmetlerin mahallinden teminini gerektiren veya diğer herhangi benzer mecburiyetler getiren yatırımların tesisi, tevsi veya idamesi için uygulama şartlarından kaçınmaya çalışacaktır.

10. **Âkit Devletlerden** her biri yatırım anlaşmaları ve yatırım izinlerine ilişkin olarak talep ve hakların gerçekleşmesini temin edecek tedbirler alacaktır.

11. **Âkit Devletlerden** her biri yatırımlarla ilgili olan veya yatırımlara tesir edecek olan bütün kamu yönetmelik, tebliğ ve usuller ile, kararları yayınlayacaktır.

12. Bu Anlaşma, her iki **Âkit Devlet** yatırımcıları tarafından, diğer **Âkit Devlet** ülkesinde yürürlüğe girmeden önce yapılmış olan yatırımlara da uygulanacaktır.

Madde 3

En Ziyade Müsaadeye Mazhar Devlet Hükümleri

1. **Âkit Devletlerden** her biri kendi ülkesindeki diğer **Âkit Devlet** yatırımcılarının yatırımlarına ve hâsılatlarına kendi yatırımcılarının yatırımlarına ve hâsılatlarına veya üçüncü bir devletin yatırım ve hâsılatlarına uygulanandan hangisi daha elverişli ise, ondan daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

2. **Âkit Devletlerden** her biri diğer **Âkit Devlet** yatırımcılarına kendi ülkesinde kendi yatırımcılarına veya üçüncü bir devletin yatırımcılarına uygulanandan hangisi daha elverişli ise, ondan daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

3. Ham madde, yan madde, enerji, yakıt ve üretim ve işletme için gerekli malzemenin her türlüşünün alımı, satımı ve taşımacılığına evsahibi ülke veya üçüncü bir devlet yatırımcılarının yatırım ve ilgili faaliyetlerine uygulanandan hangisi daha elverişli ise, o muamele uygulanacaktır.

Ancak, ne bu madde, ne de hemen önceki maddedeki hükümler **Âkit Devletlerden** hiç birine sermaye akımı için kurulmuş ve **Âkit Devletlerden** hiç birinin üye olduğu gümrük birliği, ekonomik birlik, serbes ticarî bölge, bölgesel ve alt bölgesel uygulamalar neticesinde herhangi bir Devlet veya yatırımcılarına uyguladığı muamele, tercih veya ayrıcalığı diğer **Âkit Devlet** yatırımcılarına uygulamak zorundadır şeklinde yorumlanmayacaktır.

Madde 4

Zarar Veya Kayıp İçin Tazminat

Bir Âkit Devlet'in yatırımcıları, yatırımlarını diğer Âkit Devlet ülkesinde savaş veya silahlı çatışma, olağanüstü hal, ayaklanma, iç karışıklıklar veya benzeri olaylar yüzünden zarara uğramaları halinde, o Âkit Devlet tarafından böyle durumda veya üçüncü bir devlet yatırımcılarına uygulanacak muameleden daha az elverişli şartlarda olmamak kaydıyla, hangisi daha elverişli ise, o muameleye tabi tutulacaklardır.

Madde 5

Devletleştirme Veya Kamulaştırma

(i) Âkit Devletlerden her birinden yatırımlar diğer Âkit Devlet'in ülkesinde kamu amacı ile yapılacaklar dışında ve ayırım gözetmeyecek biçimde ve yeterli ve etkin tazminatın zamanında ödendiği ve yürürlükteki kanunlara ve devletin çıkarlarına uygun hareket edildiği haller dışında doğrudan doğruya kamulaştırılmayacak veya devleteleştirilmeyecek veya kamulaştırma ve devletleştirmeye doğrudan doğruya ve dolaylı benzer işlemlere (zorunlu transfer veya dondurma gibi) tabi tutulmayacaktır.

(ii) Âkit Devletlerden herbirinden yatırımlar diğer Âkit Devlet ülkesinde el koyma, müsadere veya benzeri muameleye, yürürlükteki mevzuata göre yetkili ticaret veya hukuk mahkemeleri kararları olmadan, tabi tutulmayacaklardır.

(iii) Tazminat kamulaştırma kararının alındığının açıklandığı veya öğrenildiği anda, kamulaştırılan yatırımın adil piyasa değeri üzerinden piyasa değerinin hesaplanması prensiplerine göre hesap edilecektir. Piyasa fiyatının tespit edilememesi halinde, tazminat miktarı genelde kabul edilen eşit prensiplere göre tayin edilecektir. Tazminat gecikmeksizin ödenecek, tamamıyla nakte çevrilebilecek ve serbestçe transfer edilebilecektir. Tazminat ödemesi geciktiği takdirde, bu tazminat kamulaştırma tarihinde hemen ödenmiş olsaydı, yatırımcı hangi durumda olacak idiyse, daha az elverişli şartlarda olmamasını temin edecek şekilde ödenecektir.

Madde 6

Transferler

1. Âkit Devletlerden her biri ülkesinden aşağıdakilerin gecikmeksizin serbest konvertibl para cinsinden transferine izin verecektir.

a) Diğer Âkit Devlet yatırımcısının yatırımından doğan net kâr, temettü, royalti, teknik yardım, teknik hizmet ücretleri ve diğer hâsılat,

b) Diğer Âkit Devlet yatırımcısının yatırımının satışından veya tümünün ve bir kısmının tasfiyesinden elde edilen meblağ,

c) Onaylanmış kredi anlaşmalarının ana para ve faizleri,

d) Madde 4 ve 5'e göre ödenecek tazminat bedelleri ve yatırım anlaşmazlığından doğacak ödemeler,

e) Bir Âkit Devlet'in diğer Âkit Devlet'te bir yatırıma ilişkin olarak çalışmasına izin verilen vatandaşlarının, o ülke kanun ve kurallarına göre, elde ettiği gelirleri.

2. Bu Anlaşma'nın 3 üncü maddesinin genelliğini daraltmayacak şekilde bu maddenin birinci paragrafında adı geçen transferlere, üçüncü bir devletin yatırımcılarının yatırımlarından doğan transferlerine uyguladığı derecede elverişli bir muamele uygulayacaktır.

3. İşbu Anlaşmada transferlerde, transfer olunacak para cinsi veya cinsleri için transfer günü spot işlemlerde uygulanan cari resmî kur veya piyasa döviz kuru, hangisi uygulanabiliyorsa, o uygulanacaktır.

4. İşbu Anlaşma için "Gecikmeksizin" ifadesi transferlerin normal ticarî işlemlerin yapılmasına uygun en çabuk süreyi ve herhalukarda müracaat gününden itibaren üç ayı aşmamayı ifade eder.

5. Transferler, gene de ev sahibi ülkede zaman zaman yürürlüğe girecek olan bazı makul düzenleyici usullere tabi olacak ve ev sahibi ülkenin, Uluslararası Para Fonu Uygulamalarına uygun olarak, geçici süreler için makul kısıtlama hakkına konu olacaktır.

Madde 7

Yatırım Sigortası

Âkit devletlerden birisi herhangi bir yatırımcısı için bir sigorta sistemi oluşturursa, o devlet diğer Âkit Devlete böyle bir sisteme yapılacak uygun muameleye ilişkin olarak danışabilir.

Madde 8

Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözümü

1. Bir Âkit Devlet ile, diğer Âkit Devletin yatırımcıları arasında yatırım anlaşmazlığı çıkması halinde, anlaşmazlık, öncelikle, iyi niyetle girişilecek istişare ve müzakerelerle çözümlenmeye çalışılacaktır. Bu istişare veya müzakerelerin başarılı olmaması halinde, sözkonusu yatırımcı ile diğer Âkit Devlet arasında birlikte tespit edilecek, ancak bağlayıcı olmayan bir üçüncü taraf usulleri ile anlaşmazlık giderilebilir. Eğer anlaşmazlık, yukarıdaki yöntemlerle halledilemezse, daha önceden kararlaştırılmış herhangi bir usule uygun olarak çözümlenecektir.

2. a) İlgili yatırımcı, aşağıdaki şartlara uyma koşulu ile, anlaşmazlığın vukuundan itibaren bir yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, anlaşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenmesi için Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi (Merkezi)'ne başvurmaya yazılı olarak rıza göstermeyi seçebilir.

i) Anlaşmazlık, herhangi bir nedenle anlaşmazlığa taraf olanlarca önceden kararlaştırılmış, tatbiki kabil anlaşmazlık çözümlenme kurallarına göre çözümlenmek üzere, yatırımcı tarafından bir mercie tevdi edilmemiş olmalıdır.

ve

ii) İlgili yatırımcı, anlaşmazlığı, anlaşmazlığa taraf olan Devlet'in adlı veya idarî mahkemelerine veya yetkili başka kazaî organları huzuruna getirmemiş olmalıdır ve kesin karar alınmamış olmalıdır.

b) Bu şekilde, Âkit Devletlerden her biri, yatırım anlaşmazlığının, hakem marifetiyle çözülmesi için Merkez'e başvurulmasına muvafakat etmektedir.

c) Bu gibi anlaşmazlıkların hakem marifetiyle çözülmesi, Devletler ile başka Devletlerin Vatandaşları arasındaki yatırım anlaşmazlıklarının çözülmesine ilişkin konvansiyon hükümleri ve Merkez'in "Tahkim Kuralları"na göre yapılacaktır.

3. Yatırım Sözleşmesinde belirtilen ve kamulaşturmaya ilişkin bir anlaşmazlığın çözümü için getirilen kurallar bağlayıcı olmağa devam edecektir ve yatırım sözleşmesinin, mahallî kanunların ilgili maddeleri ve hakem kararlarının tenfizine dair yürürlükteki uluslararası anlaşmaların ilgili hükümlerine uygun olarak tenfiz edilecektir.

4. İşbu madde amaçları için Âkit devletlerden birinin veya mülkî mahalli organlarının yürürlükteki kanun ve kararnamelerine uygun olarak, ancak anlaşmazlığı doğuran hadise veya hadiselerin meydana gelişlerinden hemen önce, diğer Âkit Devletin şirketlerinin veya vatandaşlarının bir yatırımı olarak kurulmuş olan bir şirket diğer Âkit Devlet'in yatırımcısı gibi muameleye tabi tutulacaktır.

5. Âkit Devletler, tahkime konu edilen herhangi bir mesele için duruşmalar bitmeden ve Âkit Devletlerden birisinin hakem heyetinin kararına uymama veya kararını uygulamaktan kaçınmadıkça, diplomatik yollara başvurmayacaklardır.

Madde 9

Âkit Devletler Arasındaki Anlaşmazlıkların Çözülmesi

1. Taraflar, işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulanması konusunda aralarında vaki olacak herhangi bir anlaşmazlığı dolaysız ve anlamlı müzakerelerle çözümlenmeye çalışacaklardır.

2. Anlaşmazlıklar bu şekilde çözümlenemez ise, Âkit devletlerden herhangi birinin talebi üzerine, anlaşmazlık, bu madde hükümlerine göre tahkime götürülebilir.

3. Hakem Heyeti şu şekilde teşkil edilecektir. Tahkim talebinin tebellüğünden itibaren iki ay içinde, her bir Âkit devlet birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem Türkiye Cumhuriyeti ve Kuveyt Devleti'nin diplomatik ilişkileri olan üçüncü bir Devlet'in vatandaşı olan üçüncü bir hakemi başkan olarak seçeceklerdir (bundan böyle Başkan diye anılacaktır). Başkan diğer iki hakemin seçilmesini takip eden üç ay içinde seçilecektir.

4. Bu maddenin üçüncü paragrafında öngörülen sürelerde tarafların hakemlerini seçmesi veya iki hakemin Başkan'ı seçme hususunda anlaşamamaları halinde, Uluslararası Adalet Divanı Başkanı'na seçimi yapmak üzere bir talepte bulunabilir. Onun Âkit Devletlerden herhangi birinin vatandaşı olması, veya görevlerini yerine getirmekten alıkonması halinde seçimi, Başkan Yardımcısının yapması istenecektir. Başkan Yardımcısının da Âkit Devletlerden herhangi birinin vatandaşı olması veya görevlerini yerine getirmekten alıkonması halinde, Uluslararası Adalet Divanı üyelerinden en yaşlı olup, her iki Âkit Devlet vatandaşı olmayan kişi seçimi yapmaya davet edilecektir.

5. Hakem Heyeti kendi usul hukukunu tayin edecektir.

6. Hakem Heyeti oy çoğunluğuyla karar verecektir. Bu karar bağlayıcı olacaktır. Âkit Devletler tahkimdeki kendi hakem ve avukatlarının ücretlerini kendileri karşılayacak. Başkan ve diğer tahkim giderleri eşit olarak paylaşılacaktır. Bununla birlikte, Hakem Heyeti giderleri daha yüksek bir nispetinin Âkit Devletlerden biri tarafından ödenmesine resen karar verebilir.

Madde 10

Hükümetler Arası İlişkiler

Mevcut Anlaşmanın hükümleri Âkit Devletler arasında diplomatik ve konsolosluk ilişkilerinin varlığı aranmaksızın uygulanacaktır.

Madde 11

Çeşitli Hükümler

Bu Anlaşma

- a) Âkit Devletlerden her birinin kanunları, kararnameleri, tebliğleri veya idarî veya adlî kararlarına,
- b) Uluslararası hukukî yükümlülüklere,
- c) Âkit Devletlerden herhangi biri tarafından, bir yatırım sözleşmesi veya yatırım izni kapsamındaki de dahil üstlenilen yatırımları ve ilgili faaliyetleri, benzer durumlarda anlaşma ile sağlananlardan daha elverişli bir muameleye tabi kalan yükümlülüklere aykırı olmayacaktır.

Madde 12

Değişiklikler

Bu Anlaşma, Âkit Devletler arasında yazılı bir anlaşma ile tadil edilebilir. Herhangi bir tadilat. Âkit Devletlerden her birinin diğer Taraf'a tadilatın yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine, yürürlüğe girecektir.

Madde 13

İstişare

1. Âkit Devletler, Anlaşma ile ilgili herhangi bir anlaşmazlığı çözümlmek veya Anlaşmanın uygulanması veya yorumlanmasına ilişkin herhangi bir hususu görüşmek için. Taraflardan birinin talebi üzerine vakit geçirmeden istişarede bulunmayı kabul ederler.
2. Âkit Devletlerden biri, kendi yatırımcılarının Âkit Devlet ülkesindeki yatırımları ile ilgili olarak karşı Taraf'tan yazılı olarak bilgi talep ederse, diğer Âkit Devlet yürürlükteki karar ve kararnameler çerçevesinde ve ticarî gizliliğe bağlı kalarak bu gibi bilginin temini için uygun usul ve düzenlemeler yapmaya gayret edecektir.

Madde 14

Yürürlüğe Giriş

Bu Anlaşma onay belgelerinin teatisinin tamamlanmasından otuz gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 15

Süre ve Sona Erme

1. Bu Anlaşma on yıllık bir süre için yürürlükte kalacak ve başlangıç süresinin ve takibi sürelerinin bitiminden bir yıl önce Âkit Devletlerden biri yazılı olarak feshi ihbar etmedikçe benzeri süre veya süreler yürürlükte kalmaya devam edecektir. Feshi ihbar diğer Âkit Devlet tarafından tebellüğ edilmesinden bir yıl sonra yürürlüğe girecektir.
2. Bu Anlaşmanın son bulmasından önce yapılan yatırımlar için, Anlaşmanın hükümleri, feshi ihbarın yürürlüğe girmesinden itibaren bir onbeş yıl daha yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşmayı Hükümetlerinin tam yetkili temsilcileri imzalamışlardır.

Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde ve her metin aynı derecede geçerli olmak üzere, iki-
şer metin olarak 16 Rebiülevvel 1409 H ye tekabül eden 27 Ekim 1988 günü Ankara'da akte-
dilmişdir.

Metinlerde çelişki olması halinde, İngilizce metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Hükümeti Adına

Dr. Ali TİGREL

KUVEYT DEVLETİ

Hükümeti Adına

